KONTROLLIAKT

11. märts 2002 nr 2-6/05

Üksikvanema toetuse maksmisel esinevate riskide hindamine

Koostajad:

Mare Haljak
Svetlana Rõbakova

Tallinn
2002

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS **2**

2. KONTROLLI TEOSTUS **2**

2.1 LÄBIVIIMINE 2
2.2 SELGITUS KONTROLLIAKTI JA SELLE LEVITAMISE KOHTA 4

3. VARASEMAD KONTROLLIMISED **4**

4. LÜHIÜLEVAADE KONTROLLITAVAST **4**

5. ÜKSIKVANEMA LAPSE TOETUS **6**

5.1 TOETUSTE SAAJATE SIHTGRUPP 6
5.1.1 Regulatsioonid *6*
5.1.2 Tuvastatud asjaolud *8*
5.2 TOETUSE MÄÄRAMINE JA MAKSMINE 9
5.2.1 Regulatsioonid *10*
5.2.2 Tuvastatud asjaolud *11*

6. AVALIKUSTAMINE, INFO KÄTTESAADAVUS **12**

7. SANKTSIOONID **12**

8. VÄÄRKASUTUSE JUHTUMID **13**

1. Sissejuhatus

Läbiviidud auditi eesmärgiks oli välja selgitada riskid, mis soodustavad võimalikke kuritarvitusi ja väärkasutusi üksikvanema lapse toetuse maksmisel.

Üksikvanema lapse toetuse määramise tingimusi ja maksmise korda reguleerib "Riiklike peretoetuste seadus"[1] ja selle alusel vastuvõetud õigusaktid[2]. 2001. aastal maksti üheksat erinevat peretoetust, alates 2002. aastast on peretoetuse liike kümme.

Peretoetusi määravad ja maksavad piirkondlikud pensioniametid.

Käesoleva auditi käigus kontrolliti üksikvanema lapse toetuse (edaspidi ka toetus) määramist ja maksmist Pärnu Pensioniameti Pärnu osakonnas.

2. Kontrolli teostus

2.1 Läbiviimine

Kontrollimise läbiviimise aluseks olid Riigikontrolli 2002. aasta tööplaanist tulenevalt 28. jaanuaril 2002. aastal välja antud kontrolliülesanne nr 05.

Auditeeritavaks perioodiks oli 2001. aasta.

Auditi põhiküsimused olid:

- Kas regulatsioonides on toetuse saajate sihtgrupp ning toetuse määramise kriteeriumid selgelt ja üheselt määratud?
- Kas kavandatud kontrollimeetmed on pettuse ja kuritarvituse vältimiseks piisavad ning kas neid rakendatakse vastavalt kavandatule?
- Kas ettenähtud sanktsioonid on piisavad tagamaks ebaõigesti väljamakstud toetuse tagastamise riigieelarvesse?
- Kas toetuste maksmisel on esinenud pettuse ja väärkasutuse juhtumeid?

[1] Riigikogus 20.05.1997. a ja 14.11.2001. a vastuvõetud "Riiklike peretoetuste seadus"

[2] Vabariigi Valitsuse 21.12.1999. a määrus nr 392 ja 31.01.2001. a määrus nr 45 "Riiklike peretoetuste määramise ja maksmise korra kinnitamine" ja selle korra muutmine (kehtis kuni 31.12.2001. a)

Põhiküsimustele vastuse leidmiseks auditeeriti pensioniametis nõuete järgimist, milledele peab vastama toetuste määramine ja maksmine. Samuti analüüsiti õigusliku regulatsiooni piisavust ja selgust pensioniametile pandud kohustuste ja vastutuse seisukohast. Toetuste määramise otsustus-protsessi osas hinnati otsustamise aluseks olevat informatsiooni.

Auditeerimiseks vajalikke andmeid koguti Pärnu Perekonnaseisuosakonnast (üksikvanema tõendite kontsud), Pärnu Lastekodust (viibivate laste nimekirjad), Pärnu Maakohtust (kohtuotsused isaduse tuvastamiseks), Tallinna Politseiametist (et kindlaks määrata lapsevanemad, kelle tagaotsimine on lõpetatud) ja 18 üle vabariigi asuvast koolist (laste nimekirjad koolis õppivate 19-aastaste laste kohta).

Üksikvanema lapse toetuse määramise õigsuse auditeerimiseks moodustati auditi valim toetust saanud isikute toimikute nimekirjast ning valikuliselt auditeeriti 100 toimikut. Auditi valimisse lülitati riski-rühmadesse kuuluvad toetuse saajad, ülejäänud toimikud valiti juhuvaliku teel. Riskirühmadena käsitleti toetuse saajaid, kelle lapsed olid 16 aastased või vanemad ning juhtumeid, kui üks vanematest oli kuulutatud tagaotsitavaks.
Auditeerimiseks vajalike andmete kogumine toimus ajavahemikul 01.02.- 08.02.2002. aastal, millele järgnes andmete analüüsimine ja töötlemine.

Põhilised auditeerimise käigus selgitusi andnud isikud olid:

- pensioniameti direktor Tiina Männik,
- pensioniameti Pärnu osakonnajuhataja kt Eha Audova,
- pensioniameti Pärnu osakonna peretoetuste peainspektor Urve Ild,
- pensioniameti Pärnu osakonna infotehnoloogia osakonna juhataja ülesannetes olev Liivi Karpiśtśenko,
- Pärnu Perekonnaseisuosakonna juhataja Aino Lankots,
- Pärnu Maakohtu sekretär Sirje Hiiemäe,
- Politseiameti osakonna juhataja Enrik Luts.

Auditeerimise viisid läbi tegevusriskide auditi osakonna auditijuht Mare Haljak ja auditispetsialist Svetlana Rõbakova.

2.2 Selgitus kontrolliakti ja selle levitamise kohta

Kontrolliakt on vastavalt Riigikontrolli seadusele[3] koostatud dokument. Aktis kajastatakse kontrollimisel tuvastatud asjaolusid neile lõplikke hinnanguid andmata. Peretoetusi käsitlevate auditite raames hõlmatakse ka Tallinna ja Virumaa pensioniametite tegevust. Kontrolliaktide põhjal võetakse vastu peakontrolöri otsused lapsehooldustasu ja üksikvanema lapse toetuse kohta.

Kontrolliakti õigsuse eest vastutavad[4] kontrolliaktile allkirja andnud kontrolli teostanud isikud. Kontrollijatele esitatud dokumentide, õiendite ja seletuste eest vastutab nendele allkirja andnud isik.

Akt on koostatud kahes eksemplaris, millest üks jääb Riigikontrollile ja teine Pärnu Pensioniametile.

3. Varasemad kontrollimised

Riigikontroll ja Sotsiaalministeerium ei ole varem kontrollinud üksikvanema lapse toetuse määramist ja maksmist.

Aastatel 2000 – 2001 kontrollis Sotsiaalkindlustusameti revisjoniosakond Pärnumaa Pensioniametis pensioni, peretoetuse ja puuetega inimestele sotsiaaltoetuste maksmist. Auditeerimise järeldusena märgiti, et toimikud olid vormistatud nõuetekohaselt, esines mõningaid ebatäpsusi, mis lahendati konsultatsiooni korras.

4. Lühiülevaade kontrollitavast

Pärnu Pensioniameti (reg kood 70002638) tegevusvaldkonnaks[5] on Eesti Vabariigi kodanike, välisriikide kodanike ja kodakondsuseta isikute kindlustamine pensionide, toetuste ja hüvitustega Eesti Vabariigi seaduste, Vabariigi Valitsuse määruste ja riikidevaheliste lepingute alusel.

---

[3] Riigikontrolli seaduse § 29
[4] Riigikontrolli seaduse § 29 lg 1
[5] Sotsiaalministri 20.04.2001. a määruse nr 43 "Pärnu Pensioniameti põhimäärus" punkt 8

Alates 01.05.2001. aastast on Pärnu Pensioniameti osakondadeks Pärnu, Kuressaare, Haapsalu ja Kärdla osakonnad. Pensioniameti osakondade tegevusvaldkonnaks[6] on riiklike pensionide, toetuste ja hüvitiste määramine ja maksmise korraldamine.

Auditeeritaval perioodil oli Pärnu Pensioniameti direktor Tiina Männik ja pearaamatupidaja Ilme Eerik, kes oli andnud nõusoleku raamatupidamise korraldamise ja sellega seonduva vastutuse võtmise eest.

Riiklikke peretoetusi finantseeritakse riigieelarvest[7]. 2001. aastaks eraldati riigieelarvest[8] Sotsiaalministeeriumile peretoetusteks (riigieelarve osa 141 ptk 41 art 64) 1329,6 miljonit krooni.

2001. aastal maksti Pärnu Pensioniametis peretoetusi 181,9 miljonit krooni, sealhulgas üksikvanema lapse toetust 11,0 miljonit krooni. Sellest rahast maksti pensioniameti Pärnu osakonnas üksikvanema lapse toetust 5,6 miljonit krooni.

Tabelis 1 on esitatud Pärnu Pensioniameti üksikvanema lapse toetuse saajate arv ning kulude katmine 2001. aastal.

Tabel 1

Toetuse liik	**Pärnu Pensioniamet**		**sh pensioniameti Pärnu osakond**	
	Toetusesaajate arv seisuga 31.12.2001	**Summa (miljonit kr)**	**Toetusesaajate arv seisuga 31.12.2001**	**Summa (miljonit kr)**
Üksikvanema lapse toetus	**2644**	**11,0**	**1336**	**5,6**

Allikas: Riikliku sotsiaalkindlustuse 2001. aasta statistiline aruanne.

2001. aastal maksti üksikvanema lapse toetust[9] 300 krooni kuus.

[6] Pärnu Pensioniameti direktori 02.05.2001. a käskkirja nr 19-ü "Pärnu osakonna põhimäärus" punkt 2.1
[7] Riiklike peretoetuste seaduse § 4 lg 1
[8] Riigikogu 20.12.2000. a vastuvõetud "Seadus 2001. a riigieelarve"
[9] Riiklike peretoetuste seaduse § 9, alates 01.02.2002.a kehtivas seaduses § 7 lg 2

Joonis 1

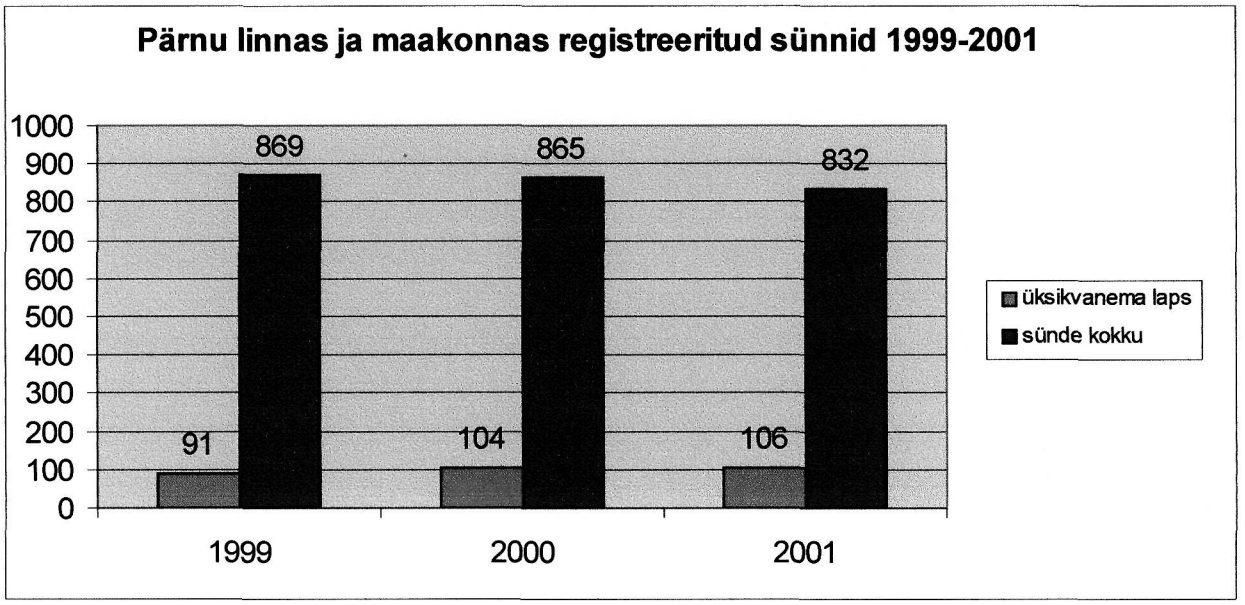

Allikas: Pärnu Perekonnaseisuosakond

5. Üksikvanema lapse toetus

5.1 Toetuste saajate sihtgrupp

Risk, et peretoetusi makstakse elamisluba mitteomavatele isikutele ei ole piisavalt maandatud.

5.1.1 Regulatsioonid

Riiklikke peretoetusi makstakse Eesti alalisele elanikule või välismaalasele, kellel on tähtajaline elamisluba.

Üksikvanema lapse toetust[10] makstakse kuni 16-aastast last ning põhikoolis, gümnaasiumis või kutseõppeasutuses (kuni 19-aastaseks saamiseni) õppivat lastetoetust saavat last üksi kasvatavale:

- emale kelle lapse sünniaktis puudub kanne isa kohta või see on tehtud ema ütluste alusel;
- vanemale, kui teine vanem on seadusega kehtestatud korras tunnistatud tagaotsitavaks.

Lisaks lapsevanemale, on õigus üksikvanema lapse toetusele ka lapse eeskostjal või hooldajal, kellega on sõlmitud kirjalik perekonnas hooldamise leping.

Last üksi kasvatavale emale (isale), kes ei ole abielus, kuid elab koos mehega (naisega), kellega tal on ühine majapidamine ja kellega koos ta kasvatab lapsi, ei maksta last üksi kasvatava vanema toetust[11] .

Määrus ei sätesta, kuidas tuvastatakse, et last üksi kasvatav ema (isa) elab koos mehega (naisega), kellega tal on ühine majapidamine ja kellega koos ta kasvatab lapsi.

Alates 01.01.2002. aastast jõustunud peretoetuste seaduse kohaselt ei ole enam oluline kas vanem kasvatab last üksi või mitte.

Üksikvanema toetuse maksmine lõpetatakse [12] isaduse tuvastamise kohtuotsusele järgnevast kuust.

Isadust on võimalik tuvastada kohtu kaudu või isaduse tuvastamine vormistatakse perekonna-seisuametis/osakonnas. Regulatsioonid ei sätesta, et perekonnaseisuametid/osakonnad ning kohtud peavad teatama pensioniametitele isaduse tuvastamise juhtumitest.

Riikliku peretoetuse seaduse kohaselt toetusi ei maksta täielikul riiklikul ülalpidamisel oleva lapse eest[13], alates 01.01.2002. aastast kehtiva seaduse kohaselt ei arvata peretoetuste suuruse kindlaks-tegemisel peretoetusi taotleva vanema pere koosseisu last, kes elab pidevalt hoolekandeasutuses.

Regulatsioon ei sätesta, et hoolekandeasutus peab esitama pensioniametile või riiklikku pensionikindlustuse registrile andmeid laste saabumisest (viibimisest) hoolekandeasutusse. Selline regulatsioon vähendaks riske peretoetuste määramisel.

[10] Riiklike peretoetuste seaduse § 7
[11] Vabariigi Valitsuse 21.12.1999. a määruse nr 392 "Riiklike peretoetuste määramise ja maksmise kord" (jõustus 01.01.2000. a) punkt 51
[12] Vabariigi Valitsuse 21.12.1999. a määruse nr 392 punkt 50, alates 01.01.2002. a kehtiva "Riiklike peretoetuste seaduse" § 29 lg 4
[13] Riiklike peretoetuste seaduse § 4 lg 3, alates 01.01.2002. a kehtiva seaduse § 19 lg 3 alapunkt 4

Alates 01.01.2000. aastast tuleb andmed riiklike peretoetuste määramise, määramise aluste ja maksmise kohta kanda riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel moodustatud riiklikku pensioni-kindlustuse registrisse[14] (registri pidajaks on Sotsiaalkindlustusamet).

Riikliku pensionikindlustuse registri pidamise põhimäärus[15] sätestab registrisse andmete esitajad ning nendeks on:

- Rahvastikuregistri volitatud töötleja;
- Maksumaksjate ja maksu kinnipidajate registri volitatud töötleja;
- pensioniametid;
- Eesti Vabariigiga sotsiaalkindlustuslepingu sõlminud riikide pädevad asutused lepingus sätestatud korras;
- Eesti Haigekassa;
- andmete esitajateks võivad vabatahtlikkuse alusel olla ka pensionikindlustatud ja nendega seotud isikud.

Kehtivas seadusandluses on toetusesaaja kohustatud teatama 10 tööpäeva jooksul oma pensioniametile kirjalikult asjaoludest, mis toovad kaasa peretoetuse suuruse ümberarvestamise või maksmise lõpetamise[16]. Toetusesaaja ei pruugi pensioniametile neist aga teatada.

5.1.2 Tuvastatud asjaolud

Riiklikke peretoetusi makstakse Eesti alalisele elanikule või välismaalasele, kellel on tähtajaline elamisluba.

Pensioniameti SKAIS andmebaasi ei ole sisse viidud õigeaegselt kõiki muudatusi, mis on seotud toetuse saajate tähtajaliste elamislubade lõppemisega.

Auditeerimise ajal ei olnud mõningatel juhtudel pensioniameti peretoetuste SKAIS andmebaasis võrreldud 2001. aasta toetuste saajate tähtajaliste elamislubade lõppemist rahvastiku registri andmebaasiga. 2001. aastal lõppes tähtajaline elamisluba 13 üksikvanema lapse toetuse saajal ning neile

[14] Riiklike peretoetuste seaduse § 14.1 lg 1, alates 01.01.2002. a seaduse § 31 lg 1

[15] Vabariigi Valitsuse 26.01.1999. a määruse nr 39 "Riikliku pensionikindlustuse registri asutamine" punktid 20-21, Vabariigi Valitsuse 18.01.2002. a määruse nr 28 "Riikliku pensionikindlustuse registri" pidamise põhimäärus § 19 lg 1 ja 2

[16] Vabariigi Valitsuse 21.12.1999. a määruse nr 392 ja 31.01.2001. a määruse nr 45, alates 01.01.2002. a "Riiklike peretoetuste seadus"

maksti toetusi käesoleval aastal edasi. Auditeerimise käigus võrreldi eeltoodud isikute tähtajaliste elamislubade pikendamist rahvastiku registri andmebaasis olevate andmetega. Ühel juhul toetuse saajal puudus alaline elamisluba, ülejäänud juhtudel oli rahvastiku registris toetust saanud isikute elamisluba pikendatud või oli saadud alaline elamisluba. Auditeerimisel selgus, et ühel isikul (toimik 73447) lõppes tähtajaline elamisluba 16.04.2001. aastal, mis vastab rahvastiku registris olevatele andmetele. Toimikus puudus Kodakondsuse- ja Migratsiooniameti tõend elamisloa taotluse registreerimise kohta. Ajavahemikul 01.05.2001-28.02.2002 maksis pensioniamet eelnimetatud isikule peretoetusi kokku 38641 krooni. Auditeerimise käigus pensioniameti direktori poolt antud selgituste kohaselt ei informeerinud pensioniameti Pärnu osakonna inspektor toetuse saajat õigeaegselt võimalusest vormistada peretoetused ümber laste isale, kes on Eesti alaline elanik. Auditeerimise ajal olid peretoetused vormistamisel laste isale.

Pensioniameti osakonna juhataja selgituste kohaselt tähtajaliste elamislubade lõppemise tähtaegu saab arvutis muuta ükshaaval isikute kaupa. Risk, et peretoetusi makstakse elamisluba mitteomavatele isikutele, ei ole piisavalt maandatud.

Üksikvanema lapse toetuse saajate toimikute auditeerimisel selgus, et 21 juhtumil olid üksikvanemad märkinud toetuse taotlemise avaldusele, et nad on vabaabielus ning see oli pensioniametil aluseks toetuse mittemääramiseks, varem makstud toetuse lõpetamiseks ning tagasinõudmiseks.

Kuna vabaabielu tõendamine toimus toetuse taotleja ütluste alusel, siis võib eeldada, et osad üksikvanema lapse toetuse taotlejad ei teatanud oma tegelikku perekonnaseisu.

Seoses uue riiklike peretoetuste seaduse jõustumisega 01.01.2002. aastast ei sõltu üksikvanema lapse toetus enam asjaolust, kas last kasvatatakse üksi.

Käesoleva auditeerimise käigus auditeeriti Pärnu Lastekodus (nimekirjas 54 last) viibivate laste vanematele (ja eestkostjale/kasuvanemale) üksikvanema lapse toetust maksmisi. Auditeerimisel tehti kindlaks, et pensioniamet ei olnud vanematele, eestkostjale ja kasuvanemale nende laste hoolekande-asutuses viibimise ajal toetust maksnud.

5.2 Toetuse määramine ja maksmine

Auditeeritud peretoetuste määramise ja maksmise protsess oli küllaldaselt dokumenteeritud, kindlustades ülevaate otsustamise protsessist. Risk, et üksikvanema lapse toetust makstakse ka juhul kui teise vanema tagaotsimine on lõpetatud, pole piisavalt maandatud.

5.2.1 Regulatsioonid

Korra[17] kohaselt toetuse määrab taotlejale elukohajärgse pensioniameti direktor või tema asetäitja või pensioniameti direktori poolt volitatud pensioniameti struktuuriüksuse juht (uue riikliku peretoetuste seaduse kohaselt pensioniamet).

Regulatsioonis[18] on sätestatud, et peretoetuse taotlemiseks esitatakse originaaldokumendid või notariaalselt kinnitatud ärakirjad või väljavõtted. Pensioniamet peab kinnitama originaaldokumentide koopiad ning jätma need pensioniametisse.

Üksikvanema lapse toetuse taotlemiseks peab lapse ema või isa (lapse eestkostja/hooldaja) esitama pensioniametile järgmised põhidokumendid[19]:

- vormikohane avaldus;
- taotleja pass, välismaalasel koos elamisloaga;
- lapse sünnitunnistus.

Lisaks põhidokumentidele peab eestkostja või kasuvanem esitama kirjaliku perekonnas hooldamise lepingu või valla/linnavalitsuse korralduse või kohtuotsuse, et talle makstakse toetust tema elukohajärgse pensioniameti kaudu. Perekonnas hooldamise lepingu näidisvorm on kinnitatud sotsiaalministri määrusega[20].

Üksikvanema lapse toetuse taotleja peab esitama järgmised täiendavad dokumendid:

- 16-aastase või vanema õpilase õpilaspilet või õppeasutuse teatis;
- üksikvanema tõend;

[17] Vabariigi Valitsuse 21.12.1999. a määrus nr 392 ja 31.01.2001. a määrus nr 45

[18] Vabariigi Valitsuse 21.12.1999. a määruse nr 392 punkt 25, alates 01.01.2002. a "Riiklike peretoetuste seaduse" § 16 lg 4

[19] Vabariigi Valitsuse 21.12.1999. a määruse nr 392 punkt 12, alates 01.01.2002. a Riiklike peretoetuste seaduse § 16

[20] Sotsiaalministri 05.07.1995. a määruse nr 44 lisa 1 "Perekonnas hooldamise kohta sõlmitava lepingu näidis"

- perekonnaseisu tõendav dokument (alates 2002. aastast on see nõue kehtetu);
- dokument tagaotsitavaks kuulutamise kohta (kui teine vanem on kuulutatud tagaotsitavaks).

Regulatsioonid ei sätestanud, kes peaks väljastama perekonnaseisu tõendava dokumendi.

Regulatsioonides puudub nõue, et õppeasutused peaks pensioniametile teatama õpilase õpingute lõppemisest õppeaasta jooksul.

Määruse kohaselt[21] perekonnaseisuamet/osakond annab üksikvanema tõendi toetuse taotlemiseks emale, kes ei ole abielus, ning talle sünnib laps ja lapse põlvnemine isast ei ole kindlaks tehtud või tuvastatud.

Juhul kui teine vanem on seadusega kehtestatud korras tunnistatud tagaotsitavaks ning tagaotsimine lõpetatakse, on tagaotsimisega tegelev asutus kohustatud kolme tööpäeva jooksul saatma pensioniametile ärakirja tagaotsimise lõpetamise määrusest ning sel juhul toetuse maksmine üksikvanemale lõpetatakse.

5.2.2 Tuvastatud asjaolud

Peretoetuste määramisel kasutatakse SKAIS tarkvaraprogrammi (väljatöötaja AS Medisoft), mis on seotud rahvastiku registriga. Kõik pensioniametid ja nende osakonnad on tarkvara programmi kaudu omavahel ühendatud.

Toetuste määramise ja maksmise seaduslikkuse hindamiseks auditeeriti 100 üksikvanema lapse toetuse saaja toimikut. Auditeerimisel tehti kindlaks, et üksikvanema lapse toetuse määramise ja maksmise protsess oli küllaldaselt dokumenteeritud, kindlustades ülevaate otsustamise protsessist. Kasutatav tarkvaraprogramm SKAIS tagas kohustuste lahususe. Teostatud kontrollarvutuste põhjal olid arvutatud toetuse summad õigesti määratud.

Auditeerimisel tehti kindlaks, et üksikvanema lapse toetuse määramisel ja maksmisel oli järgitud regulatsioonidest tulenevaid nõudeid.

Kuna regulatsioon ei sätestanud, kes peaks väljastama perekonnaseisu tõendava dokumendi, siis puudusid need kõikides auditeeritud toimikutes. Pensioniametis tõendati üksikvanema vallalisust tema enda kirjaliku ütlusega ja allkirjaga avaldusel.

[21] Vabariigi Valitsuse 19.08.1997. a määruse nr 159 "Perekonnaseisuaktide koostamise, muutmise, parandamise, taastamise ja tühistamise ning perekonnaseisutunnistuste väljaandmise korra" II osa punkt 24

Pensioniameti Pärnu osakonna auditeerimisel selgus, et vanema tagaotsimise lõpetamise kohta teateid Politseiametilt aastatel 2001 - 2002 ei saabunud. Risk, et pensioniamet maksab üksikvanema lapse toetust ka sel juhul, kui tagaotsimine on lõpetatud pole piisavalt maandatud.

Auditeerimise käigus teatas Politseiamet, et oma kirjaga nr PA2-20.05.6/0271381 on politseiasutusi informeeritud kohustusest saata pensioniametitele ärakiri tagaotsimise lõpetamise määrusest.

Auditeerimisel tehti kindlaks, et Pärnu perekonnaseisuosakonnas vormistati 2001. aastal 17 isaduse tuvastamist ning Pärnu perekonnaseisuosakond teatas sellest pensioniametile. Pensioniameti osakonnajuhataja selgituste kohaselt on pensioniametil suuline kokkulepe Pärnu perekonnaseisu-osakonnaga, et nad õigeaegselt teavitaksid isaduse tuvastamise juhtumitest.

6. Avalikustamine, info kättesaadavus

Üksikvanema lapse toetust on pensioniametite kaudu makstud alates 1995. aastast, mistõttu on elanikkonnal teada informatsioon toetuse saamise võimalusest.
Täpsemat informatsiooni toetuse saamise tingimustest, määramise ja maksmise korrast saab pensioniametist ning Sotsiaalkindlustusameti koduleheküljelt aadressil www.ensib.ee/toetused/peretoetused.html.

Sotsiaalkindlustusameti koduleheküljel olev informatsioon üksikvanema lapse toetust saama õigustatud isikute ja toetuse taotlemiseks esitatavate dokumentide loetelu kohta on küllaldane.

7. Sanktsioonid

Liigselt makstud toetussummad nõutakse tagasi või tehakse tasaarvestus, kui enammakse on tingitud toetuse saaja kuritarvitusest [22]. Pensioniametis moodustatud pensionikomisjoni otsuse alusel võidakse igakuiselt kinni pidada kuni 20 protsenti isikule määratud toetuse summast. Kui toetuse maksmine

[22] Riiklike peretoetuste seaduse § 16

lõpetatakse enne, kui komisjoni otsuse alusel kinni peetud enammakstud summa on täielikult kustutatud, nõutakse maksmata osa sisse kohtu korras.

2002. aastal jõustuva seaduse sõnastuse kohaselt[23] toetuse saaja teadliku valeandmete esitamise või peretoetuste saamist mõjuvate asjaolude mitteteatamise ilmnemisel nõutakse peretoetusteks enammakstud summad tagasi või tehakse tasaarveldus. Samuti on uude seadusesse sisse viidud enammakstud tagasinõudmiseks hoiatuse saatmine ja sunniraha rakendamine.

8. Väärkasutuse juhtumid

Risk, et pensioniametit ei teavitata õigeaegselt toetuse maksmise õiguse äralangemise põhjustest ei ole piisavalt maandatud. Üksikvanema lapse toetust on makstud peale isaduse tuvastamist ja kolme vanema tagaotsimise lõpetamist, toetuse saamiseks vajalikud teatised õppimise kohta pole vastanud tegelikkusele.

Auditeerimisel selgus, et aastatel 1998 - 2001 lõpetas Pärnu Politseiprefektuur tagaotsimise mitmete isikute osas ning pensioniametile sellest ei teatanud. Tulenevalt eeltoodust maksis pensioniamet kolmele isikule ajavahemikul 1998. aasta märts kuni 2002. aasta veebruar alusetult 25200 krooni.

Peretoetuste määramise ja maksmise korra alusel lõpetatakse isaduse tuvastamisel üksikvanema lapse toetuse maksmine isaduse tuvastamisele järgnevast kuust[24].

Auditeerimisel tehti kindlaks, et Pärnu perekonnaseisuosakonnas vormistati 2001. aastal 1 isaduse tuvastamine. Lapse isaduse tuvastamise dokument jäi arvutisse sisestamata pensioniameti inspektori süül, mistõttu maksti 2002. aastal jaanuari eest alusetult 300 krooni. Kohtuotsuste alusel tuvastati isadus ühel juhul. Toetusesaaja ei informeerinud elukohajärgset pensioniametit, mistõttu maksti ajavahemikul jaanuar-veebruar 2002. aastal alusetult kokku 600 krooni.

Üksikvanema lapse toetuse [25] maksmine lõpetatakse lapse põhikooli, gümnaasiumi või kutseõppeasutuse lõpetamisele järgnevast kuust. Auditeerimise käigus selgus, et teatised õppimise kohta ei vastanud tegelikkusele. Kaks õpilast katkestasid õpingud, kuid sellest toetusesaaja ei teavitanud pensioniametit.

---

[23] Alates 01.01.2002. a kehtiva "Riiklike peretoetuste seaduse" §30 lg 1-4

[24] Vabariigi Valitsuse 21.12.1999. a määruse nr 392 punkt 50, alates 01.01.2002. a kehtiva "Riiklike peretoetuste seaduse" § 29 lg 4

[25] Vabariigi Valitsuse 21.12.1999. a määruse nr 392 "Riiklike peretoetuste määramise ja maksmise korra" punkt 46

Eeltoodust tingituna maksis pensioniamet 2001. aastal kahel juhul lapse toetust, lapsehooldustasu ja üksikvanema lapse toetust ebaseaduslikult kokku 3150 krooni.

Auditeerimise käigus alustas Pärnu Pensioniamet vastavalt pensionikomisjoni otsustele kinnipidamisi enammakstud summade tagasinõudmise osas, ühel juhul pöördub pensioniamet enammakstud summade tagasisaamiseks kohtutäituri poole ja kolm alusetult toetust saanud isikut on välja kutsutud pensioniametisse selgituste andmiseks.

2001. aastal enammakstud toetuste summa kokku moodustas 29250 krooni. Elamisloata isikule makstud 38641 osas on pensioniamet alustanud asjaolude selgitamist.

Mare Haljak
Auditijuht

Svetlana Rõbakova
audiitor

Vastavalt Riigikontrolli seaduse § 29 lõikele 2 oleme kontrolliakti kätte saanud ..12..märtsil 2002. aastal ja sellega tutvunud. Täiendavad selgitused esitame hiljemalt.....märtsil 2002. aastal.

Tiina Männik
Pärnu Pensioniameti direktor

Ilme Eerik
Pärnu Pensioniameti pearaamatupidaja